

LAKIALOITE 14/2001 vp

Laki ydinenergilain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ydinenergilain 16 §:n 1 momentti sellaiseksi, että luvan ydinlaitoksen rakentamiseen myöntää valtioneuvoston esityksestä eduskunta. Voimassa olevan ydinenergilain mukaan valtioneuvosto tekee ydinlaitoksen rakentamisesta periaatepäätöksen, jonka eduskunta tarkastaa. Luvan myöntää valtioneuvosto.

Ydinlaitoksen rakentamisen ja käyttöönoton aikataulu on vuosikymmeniä. Uusia tutkimustuloksia hankkeen ympäristövaikutuksista ja muusta turvallisuudesta saadaan usein vasta periaatepäätöksen hyväksymisen jälkeen. Kuitenkin eduskunnan pitää tehtävänsä mukaisesti tehdä päätös asiasta yhteiskunnan kokonaisuutena arvioiden. Siksi esitetään, että lopullisen rakentamisluvan antaisi eduskunta.

PERUSTELUT

Ydinenergilain 11 §:n mukaan ydinlaitoksen rakentaminen edellyttää valtioneuvoston periaatepäätöstä, jonka eduskunta voi 15 §:n perusteella kumota tai päättää, että se jää sellaisenaan voimaan. Luvan ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttämiseen myöntää valtioneuvosto (16 §). Lain tarkoitus on, että ydinenergian käyttö on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista (1 §). Ydinlaitoksella tarkoitetaan ydinenergilain 3 §:n mukaan ydinenergian aikaansaamiseen käytettäviä laitoksia, ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta toteuttavia laitoksia sekä ydinaineen ja ydinjätteet laajamittaiseen valmistamiseen, tuottamiseen, käyttämiseen, käsittelyyn tai varastointiin käytettäviä laitoksia.

Esimerkiksi päätösprosessista käy päätös ydinjätteen loppusijoittamiseen tarkoitetun lai-

toksen rakentamisluvasta. Periaatepäätöstä käsitellessään eduskunnan tulee ottaa kantaa siihen, onko ydinlaitoksen rakentaminen yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Ydinenergilain ja -asetuksen mukaan ydinjäte on sijoitettava pysyväksi katsottavalla tavalla Suomen maa- tai kallioperään. Lainsäädännössä on siten otettu välillisesti kantaa hankkeen yhteiskunnalliseen kokonaisedullisuuteen. Tällöin periaatepäätöksen käsittelyssä painottuvat hankkeen turvallisuuden ja ympäristövaikutusten arviointi.

Periaatepäätös ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntämisestä tehdään mahdollisesti vuonna 2001. Luolastoa aletaan rakentaa 2010 ja laitosta voidaan alkaa käyttää 2020. Koska hanke toteutetaan näin pitkällä aikataululla, on mahdollista ja myös toivottavaa, että tietämys loppu-

sijoituslaitoksen ympäristövaikutuksista parane prosessin edetessä. Ydinenergiain mukaan hakija ei saa ryhtyä ennen periaatepäätöksen hyväksymistä toimenpiteisiin, jotka taloudellisen merkityksensä vuoksi saattavat vaikeuttaa eduskunnan mahdollisuuksia ratkaista asia vapaan harkintansa mukaan. Kuitenkin loppusijoituksen käytönaikaista ja pitkäaikaista turvallisuutta voidaan tarkemmin arvioida vasta, kun mahdollisella sijoituspaikalla on tehty runsaasti lisätutkimuksia kallioperästä suunnitellulla loppusijoitusyvytydellä.

Myös ympäristöministeriö on todennut valtioneuvoston periaatepäätöstä koskevassa lausunnossaan, että tietämys loppusijoituslaitoksesta ja loppusijoituksen ympäristövaikutuksista tarkentuu oleellisesti tulevien vuosien aikana, kun tutkimukset ja suunnittelu keskitetään yhteen paikkaan. Sen mukaan turvallisuuden ja ympäristövaikutusten arviointiin tarvitaan runsaasti paikan päällä syvällä kallioperässä tehtäviä lisätutkimuksia — samoin kuin lisätutkimuksia bentoniittieristyksen pitkäaikaiskestävyydestä suolaissa pohjavedessä. Edelleen ympäristöministeriön mukaan lupahakemuksen turvallisuusar-

vioinnissa ovat jäänet vähemmälle huomiolle mahdolliset vaikutukset eläin- ja kasvilajeihin sekä meriympäristön pilaantumisriski.

Koska eduskunnan pitää periaatepäätöstä tehdessään ottaa kantaa nimenomaan hankkeen turvallisuuteen ja ympäristövaikutuksiin ja koska niihin on mahdotonta ottaa kantaa ilman periaatepäätöksen jälkeen tehtäviä tutkimuksia, eduskunnan tulisi käsitellä ydinlaitoksen kokonaisedullisuutta silloin, kun varsinainen lupa ydinlaitoksen rakentamiseen myönnetään.

Eduskunta on Suomen ylin päättävä elin, joka edustaa kansaa tasaisemmin kuin eduskunnan valitsema valtioneuvosto, jonka kokoonpanosta puolueet sopivat keskenään. Eduskunta on ainoa valtiollinen elin, joka voi edustuksellisen demokratian valtuutuksella arvioida, mikä on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista ja mikä sen vastaista. Onkin tarkoituksenmukaista, että luvan ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttämiseen antaa valtioneuvoston esityksestä eduskunta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

ydinenergiain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergiain (990/1987) 16 §:n 1 momentti seuraavasti:

16 §

Lupaviranomaiset

Luvan ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttämiseen myöntää valtioneuvoston esityksestä eduskunta. Luvan kaivos- ja rikastustoimintaan,

jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, myöntää valtioneuvosto.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2001.

Helsingissä 21 päivänä helmikuuta 2001

Katja Syvärinen /vas
Annika Lapintie /vas
Kimmo Kiljunen /sd
Pentti Tiusanen /vas
Veijo Puhjo /vas
Kirsi Ojansuu /vihr
Erkki Pulliainen /vihr

Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Tuija Brax /vihr
Merikukka Forsius /vihr
Leea Hiltunen /skl
Christina Gestrin /r
Unto Valpas /vas